

Az élelmiszer-szabályozás aktuális feladatai az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt*

Bánáti Diána

Élelmiszerek EU Harmonizációs Munkacsoport
Földművelésügyi Minisztérium, Budapest

Érkezett: 1998 február 22.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal nyitottá válik számunkra egy közel 500 millió fős egységes piac. A magyar export mintegy kétharmada jelenleg is az EU tagállamokba irányul, hazánk az agrárágazat termékeiből az EU-ban nettó exportőr.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal viszont teljesen nyitottá válik a ma még részben védett hazai piac. Mivel az EU egyik legfontosabb alapelve a termékek és szolgáltatások szabad áramlása a Közösségen belül, így a magyar élelmiszeripar termékei szabadon versenyeznek majd a többi tagállam által előállított és forgalmazott élelmiszerekkel. Ennek a kihívásnak csak kiváló minőségű termékekkel felelhetünk meg. A Földművelésügyi Minisztérium vezetése által tavaly elfogadott dokumentum „A magyar élelmiszergazdaság minőségpolitikája” is ezt a célt szolgálja [1]. A minőségpolitikai irányelvek végrehajtása arra irányul, hogy a magyar élelmiszergazdaság minőségi fejlődése biztosítsa a magyar termékek versenyképességét az Európai Unió Egységes Belső Piacán.

Magyarország azzal a szándékkal kötötte az Európai Közösséggel a Társulási Szerződést, hogy felkészüljön a csatlakozásra. A tagság azonban nemcsak a társulni kívánó országok szándéknyilatkozatától függ, hanem bizonyos feltételek teljesítésétől is. Az EU-hoz való csatlakozás tudatos és folyamatos felkészülést igényel az élelmiszergazdaság valamennyi szereplőjétől.

Magyarország és az Európai Unió kapcsolatainak fejlődése a 90-es években

1991. december	Európai Megállapodás aláírása „Társulási Szerződés”
1993. június	Európai Tanács döntése a Közép- és Kelet-Európai társult országokról
1994. február	Európai Megállapodás hatályba lép 1994. évi I. törvény

* Az EOQ MNB Élelmiszer Szakbizottság 1998. január 15-én megtartott évnyitó ülésén elhangzott előadás alapján.

1994. április	Magyarország tagfelvételi kérelmének benyújtása
1996. április-július	Kérdőív kidolgozása
1997. július	Európai Bizottság országvéleménye 'AVIS'
1997. december	Luxemburgi döntés a tárgyalások elkezdéséről
1998. április	Csatlakozási tárgyalások kezdete

A minél eredményesebb felkészülés érdekében elkészült „A magyar agrárgazdaság EU-csatlakozási stratégiája” című kiadvány, amely a kulcskérdések egyikeként határozza meg az élelmiszeripari termékek minőségét, a minőségre vonatkozó előírások átvételét, valamint az ezek betartását ellenőrző hatóság felkészítését [2].

A csatlakozási tárgyalásokra való felkészülés keretében – hazánk EU-tagságának várható időpontjáig – az FM csatlakozást előkészítő szakmai munkacsoportjai kidolgozzák a tárca „Akcióterv”-ét, amely az elkövetkezendő évekre tartalmazza a jogharmonizáció, az intézményrendszer, a támogatási és statisztikai rendszer, valamint a humánpolitika terén ránk háruló feladatokat. Az „Akcióterv” részeként az Élelmiszerek EU Harmonizációs Munkacsoport szakértői is meghatározták az élelmiszer-szabályozás feladatait, amelyek négy főbb csoportra oszthatók:

- a joganyag átvétele;
- a társadalom és a gazdaság szereplőinek tájékoztatása az átvett és az átvételre kerülő jogszabályokról;
- az átvett jogszabályok bevezetésének és alkalmazásának elősegítése;
- felkészülés a tagfelvétel utáni feladatokra az élelmiszerszabályozás területén.

A joganyag, tehát a kötelező jogszabályok valamint az önkéntes szabályok (CEN szabványok) átvétele jól halad, az élelmiszer-jogharmonizáció Magyarországon jelentős eredményeket ért el. Az Európai Bizottság 1997. júliusában kiadott ún. országvéleményében („Avis”) is a kiemelkedően sikeres szakterületek közé sorolta az élelmiszer-szabályozást.

Természetesen számos további teendő vár ránk, hiszen csatlakozásunk időpontjáig az EU teljes joganyagát, a közösségi vívmányokként számon tartott ún. „acquis communautaire”-t át kell vennünk. A jogszabályok minél gyorsabb harmonizálásával az ipar szereplői számára szeretnénk megfelelő átmeneti időszakot biztosítani az alkalmazkodáshoz az EU-csatlakozásig.

A társadalom és a gazdaság szereplőinek informálása is számos feladatot ró ránk, hiszen információs kiadványok készítésével, konferenciák, szemináriumok, tanfolyamok szervezésével, illetve ezek támogatásával szeretnénk segíteni az élelmiszergazdaság szereplőinek és a jövőd

szakemberek felkészülését. Fontos feladatnak tartjuk a fogyasztók tájékoztatását is, hiszen a fogyasztók érdekeinek – elsősorban egészségüknek – védelme az EU-ban is az egyik legfontosabb alapelv. Tehát kiemelt feladatnak tekintendő

- az élelmiszerelőállítók;
- a forgalmazók;
- a fogyasztók;
- a szakirányú felső- és középfokú oktatásban résztvevők;
- a médiák és a fogyasztóvédelmi szervezetek;

ismereteinek bővítése.

A szabályok végrehajtásának segítése a hatósági élelmiszerellenőrzés szakembereinek egyik legfontosabb feladata. Ahhoz, hogy a fogyasztók és az élelmiszerelőállítók érdekeinek megfelelő jogszabályokat alkothassunk és azok kellőképpen érvényesüljenek is a gyakorlatban, számtalan egyéb teendő vár ránk az élelmiszerek minőségének és biztonságának javítása terén.

A minőségpolitikai irányelvek között szerepel az is, hogy állami segítséget igényel a minőségügyi ismeretek bővítése és különösen a minőségügyi rendszerek bevezetése, amihez egyes iparágakban a Jó Higiéniái Gyakorlat (GHP) kidolgozása is tartozik. Népszerűsíteni kell a szakágazati, illetve a területi elven szerveződő önkéntes minőségellenőrző rendszerek létrehozását.

A növényi eredetű élelmiszereket előállító kis- és középvállalkozásoknál és mezőgazdasági üzemekben HACCP minta-projektek indítása várható. Az állati eredetű élelmiszereket előállító kis- és középvállalkozásoknál folytatódik ez a munka. Az élelmiszerelőállítók számára várhatóan további pályázati lehetőségek nyílnak a HACCP rendszer megvalósításához.

Szintén a végrehajtást, az élelmiszerbiztonságra vonatkozó előírások érvényesülését szolgálja, hogy a Népjóléti és a Földművelésügyi Minisztérium szakértőinek, valamint a tudomány képviselőinek részvételével megalakult az „Élelmiszerbiztonsági Tanácsadó Testület”, amely a magyar élelmiszerbiztonsági helyzet felmérését tervezi. Az eddig elért eredmények, a nehézségek és a tennivalók ismeretében kidolgozzák majd a magyar „Élelmiszerbiztonsági Politiká”-t és meghatározzák a feladatok végrehajtásának menetrendjét is.

Egyik fontos jövőbeni feladatunk lesz az eredetvédelmi és terméktanúsítási rendszer létrehozása, a kérelmek előkészítését segítő tanácsadói hálózat kiépítése és képzése. Az élelmiszerek földrajzi jelzésének és eredet-megjelölésének rendszere, valamint azok megfelelőségének és különleges tulajdonságának tanúsítása nagy

lehetőséget kínál az ún. Hungaricumok megfelelő védelme számára is. Az EU ezen rendszereiben regisztrált élelmiszerek védetté nyilvánítása igen jelentős piaci értéké válhat.

A közelmúltban jelent meg a földművelésügyi miniszter 1/1998 (I. 12.) FM számú rendelete a kiváló minőségű és hagyományos különleges tulajdonságú élelmiszerek megfelelőségének tanúsításáról. A rendelet értelmében kiváló minőségű az az élelmiszer, amelynek egy vagy több minőségi jellemzője a vonatkozó jogszabályokban, továbbá a Magyar Élelmiszerkönyv előírásaiban és irányelveiben előírtnál lényegesen jobb. Az élelmiszerek kiváló minőségének és hagyományos különleges tulajdonságának tanúsítását az adott élelmiszer előállítója vagy az előállítók csoportja kérheti. A kérelmeket a Magyar Közösségi Agrármarketing Centrum Közhasznú Társaságnak (AMC) kell majd benyújtani, amely a rendszer titkársági, adminisztrációs, pénzügyi és marketing feladatait fogja ellátni. A munka szakmai részét a földművelésügyi miniszter által létrehozott 15 tagú Élelmiszer Tanúsítási Szakbizottság végzi.

Az élelmiszerek eredet-megjelölésének és földrajzi jelzésének védelméről szóló magyar rendelet még elfogadásra vár (ami időközben megjelent – a szerk.). Az EU egyes tagállamaiban, főként a mediterrán országokban már évtizedek óta működik hasonló rendszer. Az 1992-ben kiadott EU rendelet alapján a Közösség szintjén pedig már több mint 450 élelmiszert regisztráltak és részesítettek ezáltal védelemben.

A szabályozást és végrehajtást segítheti az egységes termék monitoring rendszerek kialakítása is.

A tagság utáni időszakra való felkészülés érdekében szeretnénk elérni magyar megfigyelők részvételét az EU Bizottságokban és az élelmiszer-szabályozás területén működő munkacsoportokban. Tervezzük ezen bizottságok tevékenységének részletes megismerését és folyamatos nyomon követését. Legfontosabb feladat az Élelmiszertudományi Bizottság (SCF) és az Élelmiszer Tanácsadó Bizottság működésének, munkaanyagainak megismerése lesz. Szükséges lesz az SCF Munkacsoportok ülésein résztvevő és az EU szabályozásba teljes jogú tagként bekapcsolódó személyek kiválasztása és felkészítése.

A változások figyelemmel kísérése azért is rendkívül fontos, mert a közelmúltban jelentősen átszervezték a Tudományos Bizottságok működését, a szakértők kiválasztásának rendjét. A BSE-botrányt valamint az O157:H7 E. coli okozta halálos élelmiszer-mérgezéseket követően az európai polgárok bizalmukat veszítették a Közösség egyes, a fogyasztók védelmét szolgáló intézkedéseiben. Az Európai Parlament is jelentős

átalakításokat szorgalmazott, s ennek következtében sor került a jogalkotási folyamat, a tudományos előkészítő és értelmező munka, valamint az ellenőrzés szétválasztására. Az élelmiszerszabályozás területén továbbra is az Európai Bizottság Ipari Főigazgatóságának (DG III.) feladata a legszélesebb körű, de fontos feladatot lát el a Mezőgazdaság (DG VI.) és a Fogyasztóvédelmi (DG XXIV.) Főigazgatóság is.

A jogalkotás tehát a III. és a VI. Főigazgatóság feladata, a felügyelet és ellenőrzés pedig a XXIV. Főigazgatóságé. A XXIV. Főigazgatósághoz került az Élelmiszertudományi Bizottság (SCF) és valamennyi munkabizottságának Titkársága is. A Tudományos Bizottság feladata nem változik, továbbra is objektív, független szakértői, tanácsadói testületként működik. A XXIV. Főigazgatóság pedig csak a titkársági feladatokat látja el. A bizottság (SCF) tagjainak felvételi rendjét is megváltoztatták a közelmúltban, hogy még inkább biztosítható legyen a tagok – hazájuk politikai nézeteitől és gazdasági érdekétől független – véleménynyilvánítása.

A fentiekben említetteken kívül a csatlakozásra történő felkészülés során munkacsoportunk kidolgozta a szakterületünket érintő, ún. pozíciós dokumentumokat, valamint számos javaslatot terjesztett elő a Mezőgazdaság és az Ipar Európai Integrációs Tárcaközi Bizottságoknak (EITB) a tárgyalási stratégia kidolgozásához, a prioritások meghatározásához. Számos más tervezet készül az „acquis communautaire”, azaz a közösségi joganyag átvételére vonatkozóan, amelyek az EU által a Csatlakozási Partnerség keretében elvárt Nemzeti Program részét képezik majd.

Az élelmiszerekről szóló 1995. évi XC. törvény minőségi feltételekről szóló II. fejezetének 11. §-a előírja, hogy az élelmiszer-előállító számára az élelmiszerek kémiai, fizikai, mikrobiológiai és érzékszervi jellemzőire vonatkozó előírások betartása kötelező. Ezen előírások részben a törvény 27. §-ának felhatalmazása alapján született kormány-, illetve miniszteri rendeletek formájában, részben a Magyar Élelmiszerkönyv keretében lépnek hatályba.

A törvény, illetve a végrehajtásáról szóló 1/1996. (I. 9.) FM-NM-IKM együttes rendelet teljes egészében átvette az Európai Közösségek élelmiszerek jelöléséről és reklámozásáról, az élelmiszerek ellenőrzésére szolgáló mintavételi és vizsgálati módszerek alkalmazásáról, hatósági ellenőrzéséről, valamint azzal kapcsolatos kiegészítő intézkedéseiről és az élelmiszerek tételazonosító jelöléséről szóló jogszabályait.

Az Élelmiszertörvény 13. §-a kimondja, hogy a Magyar Élelmiszerkönyv (Codex Alimentarius Hungaricus) a nyers és feldolgozott élelmiszerekre vonatkozó kötelező előírások és ajánlott irányelvek gyűjteménye [3]. Az

Élelmiszer törvény végrehajtási rendeletének 10. §-a előírja, hogy az élelmiszerelőállítónak olyan minőségbiztosítási, valamint biológiai, mikrobiológiai, kémiai, fizikai veszélyelemző és -elhárító rendszereket – Veszélyelemzés Kritikus Szabályozási Pontok (HACCP) – vagy ezek egyes elemeit kell alkalmaznia, amelyek biztosítják az élelmiszer közegészségügyi, élelmiszerhigiéniai és minőségi megfelelését.

A Magyar Élelmiszerkönyv I. kötete tartalmazza az 1-2-18/1993 számú „A Veszélyelemzés Kritikus Szabályozási Pontok (HACCP) rendszerének alkalmazása” című előírást, amely a FAO/WHO Codex Alimentarius CAC/GL 18/1993 számú Irányelve alapján készült. A HACCP rendszer az élelmiszer-biztonságról való gondoskodás érdekében meghatározza a jellemző veszélyeket és a szabályozásukra szolgáló megelőző intézkedéseket, amelyek az elsődleges (agrár) termeléstől a végső fogyasztásig – a teljes élelmiszerlánc valamennyi szakaszában – alkalmazhatók. Ez segítheti a hatósági élelmiszerellenőrzést és az élelmiszer biztonsága iránti bizalom növelésével előmozdíthatja a nemzetközi kereskedelmet. A HACCP alkalmazása összehangolható a minőségbiztosítási, például az ISO 9000 szabványsorozat szerinti, rendszerek megvalósításával, ami a legelőnyösebb módszer az élelmiszerbiztonság növelésére.

Az előírás, amely 1997. január 1-én lépett hatályba a fogalom meghatározásokon túl ismerteti a rendszer hét alapelvét, azok alkalmazását, valamint meghatározza az alapelvek megvalósításához elvégzendő feladatokat.

Az Európai Közösségek 93/43 számú irányelve meghatározza az élelmiszerhigiénia általános szabályait és az élelmiszerellenőrzés egyes feladatait. A jogszabály szerint az élelmiszerhigiénia mindazokat az intézkedéseket jelenti, amelyek az élelmiszerbiztonság garantálása és megtartása érdekében szükségesek. Az előírás az elsődleges termelési folyamat kivételével az élelmiszerelőállítás egészére, annak minden szakaszára vonatkozik. A Közösségi jogszabály előírja, hogy az élelmiszerelőállítóknak tevékenységük során gondoskodni kell arról, hogy az élelmiszerbiztonság elősegítése érdekében megfelelő módszereket alkalmazzanak és valósítsanak meg a Veszélyelemzés Kritikus Szabályozási Pontok (HACCP) rendszer alapelveinek megfelelően, amit a hazai élelmiszerszabályozás az előzőek szerint már teljes mértékben átvett.

A tagállamoknak szorgalmazniuk kell továbbá az egyes iparágak speciális higiéniai útmutatóinak kialakítását, amelyek alkalmazása önkéntes. A későbbiekben pedig arra kerülhet sor, hogy az Állandó Élelmiszer Bizottság égisze alatt konzultációt folytassanak a tagállamok és

az Európai Bizottság az élelmiszerhigiéniai útmutatók európai szintű továbbfejlesztéséről és harmonizálásáról.

A 93/43/EGK számú direktíva azt is tartalmazza, hogy a tagállamok kötelesek az ISO EN 9000-es európai szabványsorozat alkalmazását ajánlani az élelmiszergazdaság szereplői számára. Viszont megtarthatnak és bevezethetnek olyan országos higiéniai előírásokat is, amelyek sokkal konkrétabbak, mint ez a jogszabály. Az említett irányelv előírásainak végrehajtását is a 89/39/EEC számú Közösségi rendelkezés szerint kell ellenőrizni. A jelenleg hatályban lévő 3/1989. (III. 12.) MÉM-SZEM rendeletet a jövőben felválthatja egy új higiéniai rendelet, amely ezt az EU irányelvet veszi át.

Az eddig bemutatott horizontális jellegű, tehát minden élelmiszerre érvényes Közösségi jogszabály mellett léteznek ún. vertikális, tehát egyes termékekre vonatkozó higiéniai előírások is. Elsősorban néhány élelmiszerhigiéniai szempontból különösen veszélyes termékre dolgoztak ki ilyen szabályozást. Többek között friss hús, baromfihús, hústermékek, darált hús és húskészítmény, nyúlhús, vad- és tenyésztett vadhús, hal, kagyló, tojás és tojástermékek, békacomb stb. esetében léteznek az EU-ban vertikális higiéniai direktívák. Ezeket a jogszabályokat összehangolatlanságuk miatt rengeteg kritika éri, ezért átdolgozásuk jelenleg is folyik az Európai Bizottság illetékes Főigazgatóságain. Hazánkban az Állategészségügyi Szabályzatban a 41/1997. (V. 28.) FM rendelet vette át az említett vertikális irányelvek legfontosabb rendelkezéseit.

Az Európai Bizottság igen hosszú és széles körű szakmai konzultációt követően meghatározta az európai élelmiszerszabályozás főbb elveit, kidolgozta a jelenlegi szabályozás korszerűsítésének tervét, amelyet Zöld Könyv (Green Paper) című dokumentumában adott közre. A vitaanyag szerint a jövő évezred szabályozásának egyik legfontosabb alapelve az egészségvédelem, ami még az áruk Közösségen belüli szabad mozgásának elvét is megelőzi. A Zöld Könyvvel együtt a Bizottság bemutatta „A fogyasztók egészségvédelme és az élelmiszer-biztonság” (Consumer Health and Food Safety) című vitaanyagát is. A XXIV. Főigazgatóság vezetője, Bonino asszony irányításával összeállított jelentésben ismertették az előbbieken említett Élelmiszertudományi Bizottság (SCF) mellett tavaly június óta működő Irányító Bizottság (Steering Committee) szerepét is. Az Irányító Bizottság fogja koordinálni azon kérdések megvitatását, amelyek több tudományos bizottság feladatkörébe tartoznak. Eddig nem sok tapasztalat áll rendelkezésre az új bizottság működésével kapcsolatban. Első jelentősebb feladata az Iránból származó nagy aflatoxin tartalmú pisztácia ügy tárgyalása volt. Az Élelmiszertudományi és az Állategészségügyi Tudományos Bizottságot egyaránt érintő, a fogyasztók

egészségének védelmével, az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos témakörökkel egy új, közös albizottság foglalkozik majd. „A fogyasztók egészségvédelme és az élelmiszerbiztonság” című vitaanyag és a közelmúltbeli átszervezések legfontosabb üzenete tehát az, hogy a szabályozás és ellenőrzés egész rendszerének a fogyasztók egészségnek védelmét kell szolgálnia. Az élelmiszerbiztonság garantálása a jogalkotók és a jogalkalmazók legfontosabb feladatává vált az Európai Unióban.

Az élelmiszerbiztonság garantálásán túlmenően egyre több tagállam várja el az élelmiszerelőállítóktól a „kellő gondosságot” (due diligence). Amennyiben az előállító a tőle elvárható gondossággal jár el, tehát mindent megtesz a biztonságos élelmiszer előállítás érdekében, például megfelelően hatékony veszélyelemző és -elhárító rendszert alkalmaz, akkor egy esetleges veszélyhelyzet esetén enyhébb büntetésre számíthat. Egyre kevésbé elegendő a jogszabályok ismerete és betartása, mivel az előállítók felelőssége és a velük szemben állított elvárás folyamatosan nő. A hatóságoknak, az élelmiszerellenőröknek nem csak az élelmiszerek rendszeres és folyamatos ellenőrzése révén kell dönteniük egyes termékek piaci megfelelőségéről, hanem az előállítók által működtetett rendszerek eredményességéről is meg kell(ene) bizonyosodniuk. A „kellő gondosság” elvének előírása tehát az európai élelmiszerelőállítókat egyre több önkéntes intézkedésre serkenti.

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunkat előkészítő egyik legfontosabb feladatnak, a jogharmonizációnak, érvényesülni kell a gyakorlatban is, ami az élelmiszerelőállítók felelőssége, s ehhez a jogszabályok és azok változásának pontos, naprakész ismerete szükséges. Folyamatosan nyomon kell követnünk az Európai Unió élelmiszer-szabályozását, mivel az egyes jogszabályokat rendszeresen felülvizsgálják, egyszerűsítik, ésszerűsítik, a hasonló rendelkezéseket (például a vertikális higiéniai irányelveket és egyes termékspecifikus előírásokat) összehangolják. Az Európai Bizottság már 1985-ben célul tűzte ki a jogalkotó munka egyszerűsítését. Ezen törekvést az Edinburghban megtartott csúcsértekezlet 1992-ben megerősítette. Azóta az egyes Főigazgatóságok folyamatosan felülvizsgálják a hozzájuk tartozó joganyagokat.

Ennek jegyében határozta el az Európai Bizottság Ipari Főigazgatósága hét vertikális irányelv átdolgozását, egyszerűsítését. Az irányelveket többnyire rendeletekkel, tehát változtatás nélkül átveendő és alkalmazandó szabályokkal váltják fel, hogy elkerülhető legyen az egyes rendelkezések tagországokként eltérő értelmezése. Bár általában előnyben részesítik a horizontális szabályozást, bizonyos esetekben szükségeszerű az egyes termékekre és termékcsoportokra vonatkozó jogszabályok megalkotása. Ilyen fontos és felülvizsgálat alatt álló előírások a mézre, a kakaó- és

csokoládétermékekre, a cukortermékekre, a gyümölcslevekre és hasonló termékekre, a tartósított tejre, a kávé- és cikóriakivonatra, valamint a gyümölcsdzsemre, zselére, lekvárra és cukrozott gesztenyekrémre vonatkozó rendelkezések. A Bizottságnak a 7 vertikális irányelv módosítására vonatkozó javaslata COM(95) 722 számon már a Parlament, illetve a Tanács elé került, azonban a várható módosítások, egyeztetések miatt az új rendelkezések megjelentetése legalább 2 évig tart majd.

Hazánkban a Magyar Élelmiszerkönyv I. kötete veszi át az előzőekben említett irányelveket. Kakaó és csokoládétermékek esetében például – ellentétben a Közösségi szabályozással – a kakaóvajon kívül legfeljebb 3 % egyéb speciális növényi zsiradék felhasználása is megengedett. Az 1-3-73/241 számú előírás szerint ez az eltérés hazánk EU-tagságáig maradhat érvényben. Tudomásunk van azonban arról, hogy a Európai Bizottság javaslatot tett az Európai Parlamentnek a növényi zsiradék felhasználásának engedélyezésére 5 % mennyiségben, de a döntés a nagy érdekellentétek miatt évek óta húzódik. 1997. november elején az Európai Parlament támogatta egyes növényi zsírok max. 5 % mennyiségben történő hozzáadását csokoládétermékekhez. Ha a közeli jövőben sem születik meg a végső döntés, akkor viszont lesz esélyük átmeneti szabályozásunk megtartását kérelmezni a tárgyalások során.

Az említett hét vertikális direktíva közül a Tanács 74/409/EGK számú, a mézről szóló irányelve is várhatóan módosításra kerül majd. Az Európai Bizottság illetékes Főigazgatósága tavaly július és szeptember között elkészítette módosítási javaslatait, amelyek az Európai Parlamenthez kerültek véleményezésre. Elsőként a Parlament szakbizottságai tárgyalják meg a javaslatokat, amit azután egy javaslattevő képviselő terjeszt a Plenáris Ülés elé. Erre 1998 elején kerül sor és, ha a Parlament is egyetért a módosító javaslatokkal, akkor az Egységes Belső Piaci Tanács is megvitatja azokat. A módosító javaslatok között szerepel, hogy előnyben kell részesíteni a rendelet formájában történő szabályozást az irányelvvel szemben. Az új jogszabályban csak a minimális minőségi követelményeket kell meghatározni. A javaslattevők egységes vizsgálati módszerek fejlesztését is szükségesnek tartják, valamint az import termékeken a származási hely (ország) megjelölését. Felmerült a szigorúbb szabályozás lehetősége is, amit azonban a tagállamok szintjén célszerű megoldani.

Az Európai Bizottság Ipari Főigazgatósága által előkészített jogszabályok közül folyamatos viták keretében áll az Európai Tanács és a Parlament közös, 258/97/EK számú rendelete az új élelmiszerekről, elsősorban a termékek jelölése miatt. A rendelet megjelenése előtt is engedélyezték már a genetikailag módosított (GM) termékek – mint pl. a kukorica és a szója – forgalmazását. A legelső GM termékek piacra

kerülésével egyidejűleg lángholtak fel a viták, és azóta szorgalmazzák a fogyasztók egyesületei ezen termékek részletes jelölését, feliratozását. A kérdés legalább annyira érzelmi töltetű, mint tudományos megalapozottságú, azonban az Európai Bizottság az élelmiszerjog megalkotása során nem hagyhatja figyelmen kívül a fogyasztók igényeit, amint az az európai élelmiszerszabályozás alapelveit tartalmazó „Zöld Könyv” vitája során is nyilvánvalóvá vált. Az Állandó Élelmiszer Bizottságra vár annak eldöntése, hogy milyen kritériumok alapján tekinthető egy élelmiszer genetikailag módosítottnak.

A III. Főigazgatóság aktuális feladatai közé tartozik még „A különleges táplálkozási igényt kielégítő élelmiszerek” című, 89/398/EGK számú irányelv I. mellékletében felsorolt termékek részletes szabályozása. Az Európai Bizottság eddig a következő termékcsoportokra vonatkozó irányelveket tette közzé:

- Csecsemők táplálására szolgáló élelmiszerek (Infant formulae).
- Anyatej kiegészítők és más tápszerek (Follow-up milk and other follow-up foods).
- Bébiételek (Baby foods).
- Energiaszegény vagy csökkentett energiatartalmú élelmiszerek fogyókúrázók számára (Low-energy and energy-reduced foods intended for weight control).

Jelenleg a „Diétás ételek különleges orvosi célra” című direktíván dolgoznak az Európai Bizottság szakértői. A Tanács és a Parlament együttes döntésén múlik majd, hogy a Főigazgatóság elkészíti-e a „Csökkentett nátriumtartalmú élelmiszerek, beleértve a csökkentett nátriumtartalmú vagy nátriumszegény diétás sók”, valamint a „Gluténmentes élelmiszerekről” szóló jogszabályokat is. A nagy izomerő kifejtését elősegítő, elsősorban sportolóknak, testépítőknak, nehéz fizikai munkát végzőknek szánt élelmiszerek, valamint a vitaminnal és/vagy ásványi anyaggal dúsított és kiegészített élelmiszerek részletes európai szabályozása a közeljövőben nem várható.

Irodalom

- [1] Rácz E., Váradi M. és Szabó E.: A magyar élelmiszergazdaság minőségpolitikája. Élelmiszervizsgáló Közlemények **42** (1996) 4, 251-288
- [2] Vajda L. (szerk.): A magyar agrárgazdaság EU-csatlakozási stratégiája. EU Integrációs Füzetek, Budapest, 1998.
- [3] Rácz E.: A Magyar Élelmiszerkönyv helye és szerepe a magyar élelmiszerszabályozás új rendszerében. Élelmiszervizsgáló Közlemények **43** (1997), 3, 173-184

Az élelmiszerszabályozás aktuális feladatai az Európai Unióhoz való csatlakozás előtt

Bánáti Diána

A szerző áttekinti a magyar élelmiszerszabályozás jelenlegi helyzetét és napirenden lévő feladatait az Európai Unióhoz való csatlakozás jegyében. Az érvényes Élelmiszertörvény és az annak alapján kialakított élelmiszerszabályozás Magyarországon korszerű, melynek végrehajtására elsősorban az élelmiszerelőállítóknak kell felkészülni. Felsorolja azokat a feladatokat is, amelyekkel az Európai Bizottság szakértői jelenleg foglalkoznak, illetve még megoldásra várnak.

Current Tasks of Food Regulation before the Access to European Union

Bánáti, D.

Author reviews the present state of Hungarian food regulation and its current tasks with regard to access to European Union. Food Law in force and food regulation developed on its basis in Hungary are modern and primarily it is the manufacturers who have to prepare for the implementation. Present and future tasks of the experts of European Committee are also listed.

Aktuelle Aufgaben des Lebensmittelrechts vor dem Beitritt in die Europäische Union

Bánáti, D.

Verfasser erläutert die gegenwärtige Situation des ungarischen Lebensmittelrechts und ihre gegenwärtigen Aufgaben auf dem Weg zur Europäischen Union. Das gültige Lebensmittelgesetz und die auf dieser Grundlage bestehende ungarische Lebensmittelregulierung sind modern, auf deren Anwendung sich in erster Linie die Hersteller vorbereiten müssen. Auch die Aufgaben werden aufgezählt, mit denen sich die Experten der Europäischen Union gegenwärtig beschäftigen bzw. die noch auf Lösung warten.